

Selçuk Üniversitesi

e-ISSN 2458-9071

TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Selçuk University Journal of Studies in Turkology

Yıl / Year: 25 Sayı / Issue: 45 Nisan/ April 2019

Türk dünyasında karşılaşılan simgelerden Ejder figürü. Cizre ulu camiye ait kapı tokmağı kesit,13. yüzyıl Artuklu Beyliği dönemi

M. Gazi, İstanbul, 2019

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

SELÇUK UNIVERSITY
JOURNAL OF STUDIES IN TURCOLOGY

ULUSLARARASI HAKEMLİ DERGİ / INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL
e-ISSN 2458-9071

Yılda üç defa yayımlanan (nisan-ağustos-aralık), uluslararası hakemli, yaygın süreli bir dergidir.
International refereed and widespread periodical journal published three times in one year (april-august-december).

SAYI / ISSUE: 45 –NİSAN / APRIL

KONYA 2019

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
SELÇUK UNIVERSITY JOURNAL OF STUDIES IN TURCOLOGY

©

Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi'nin dizinlendiği veri tabanları

Selçuk University Journal of Studies in Turcology is listed in the index of

ESCI (Emerging Sources Citation Index)

ASOS INDEX

EBSCO

MLA

TÜBİTAK/ULAKBİM SBVT

e-ISSN 2458-9071

NİSAN/APRİL 2019 – SAYI / ISSUE: 45

•
**SÜ Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Adına Sahibi Enstitü Müdürü / Owner on behalf of the
Institute of Turkish Studies**

Prof. Dr. Hasan BAHAR (Institute Director)-Selçuk Üniversitesi

•
Yazı İşleri Müdürü-Editör/ Editor-in-Chief

Doç. Dr. Çağatay BENHÜR-Selçuk Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Hakan KUYUMCU-Selçuk Üniversitesi

•
Editör Yardımcıları / Editorial Assistants

Dr. Öğr. Üyesi Hatice Gül KÜÇÜKBEZCİ-Selçuk Üniversitesi

Arş. Gör. Dr. Fatih Numan KÜÇÜKBALLI-Selçuk Üniversitesi

Arş. Gör. Dr. Murat TURGUT-Selçuk Üniversitesi

•
Sekreteryası / Secretariat

Mustafa ÜLÜK

•
YAYIM KURULU / EDITORIAL BOARD

Prof. Dr. Claus SCHÖNIG -Freie Üniversitesi /Almanya

Prof. Dr. Hasan BAHAR-Selçuk Üniversitesi

Prof. Dr. Orhan YAVUZ-Selçuk Üniversitesi

Prof. Dr. Tasin GEMİL -Babeş-Bolyai, Cluj-Napoca Üniversitesi / Romanya

Prof. Dr. Thomas Drew BEAR-Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü

Prof. Dr. Yaşar SEMİZ-Selçuk Üniversitesi

Doç. Dr. Çağatay BENHÜR-Selçuk Üniversitesi

Doç. Dr. Elnur NESİROV-Azerbaycan Öğretmen Enstitüsü / Azerbaycan

Doç. Dr. Galina MİSKINIENE-Vilnius Üniversitesi/ Litoanya

Doç. Dr. Marzena GODZINSKA-Varşova Üniversitesi / Polonya

Dr. Öğr. Üyesi Hakan KUYUMCU-Selçuk Üniversitesi

Dr. Margareta ASLAN-Babeş-Bolyai, Cluj-Napoca Üniversitesi / Romanya

•
İLETİŞİM / CONTACTS

Adres / Adress: Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü

Alaaddin Keykubat Kampüsü 42031 Konya

Telefon: +90 0332 241 05 62

Belgeç / Fax: 241 04 47 web: <http://sutad.selcuk.edu.tr/sutad>

e-mail: selcukturkiyat@gmail.com

•
TEKNİK HAZIRLIK / TECHNICAL PREPARATION

Grafik-Tasarım / Grafik-Design: Prof. Dr. Abdulgani ARIKAN

Dizgi / Composition: Arş. Gör. Dr. Fatih Numan KÜÇÜKBALLI

•Dergide yer alan yazıların dil ve bilim sorumluluğu yazara aittir.

•The author responsible for their article content academically.

DANIŐMA KURULU / ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Abdurrahman ÖZKAN	Necmettin Erbakan Üniversitesi
Prof. Dr. Abdurreşit Celil KARLUK	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Haluk DURSUN	Kültür Bakanlığı Müsteşarı
Prof. Dr. Ahmet KANLIDERE	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet TAŐAĐIL	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Prof. Dr. Ali TEMİZEL	Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Ali YAKICI	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Arif SARIĐOBAN	Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Ayhan SELĐUK	Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Azmi ÖZCAN	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi
Prof. Dr. Bahattin KAHRAMAN	Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Bayram ÜREKLİ	Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Bernt BRENDAMOEN	Oslo Üniversitesi /Norveç
Prof. Dr. Birol AKGÜN	Stratejik Düşünce Enstitüsü Başkanı
Prof. Dr. Călin FELEZEU	Babeş-Bolyai, Cluj-Napoca Üniversitesi / Romanya
Prof. Dr. Claus SCHÖNIG	Freie Üniversitesi /Almanya
Prof. Dr. Derya ÖRS	Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanı
Prof. Dr. Éva Ágnes Csató JOHANSON	Uppsala Üniversitesi / İsveç
Prof. Dr. Fatih KİRİŐÇİÖĐLU	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Fehmi KARASİÖĐLU	Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN	Ege Üniversitesi
Prof. Dr. Ioan-Aurel POP	Babeş-Bolyai, Cluj-Napoca Üniversitesi / Romanya
Prof. Dr. Leyla KARAHAN	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Mesut ŞEN	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa AYDIN	Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Sabri KÜĐÜKAŐI	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Naciye YILDIZ	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Nurettin DEMİR	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Orhan YAVUZ	Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Osman ERAVŞAR	Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Özkul ĐOBANOĐLU	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Rainer CZICHON	Freie Üniversitesi /Almanya
Prof. Dr. Saadettin Yağmur GÖMEĐ	Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Semra TUNĐ	Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Tasin GEMİL	Babeş-Bolyai, Cluj-Napoca Üniversitesi / Romanya
Prof. Dr. Timur KOCAOĐLU	Michigan State University
Prof. Dr. Thomas Drew BEAR	Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü
Prof. Dr. Yaşar SEMİZ	Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Yılmaz KOĐ	Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Yunus KOĐ	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Yusuf ÖZ	Kırıkkale Üniversitesi
Prof. Dr. Zeki KAYMAZ	Ege Üniversitesi
Dođ. Dr. Ali MEYDAN	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Dođ. Dr. Elnur NESİROV	Azerbaycan Öğretmen Enstitüsü / Azerbaycan
Dođ. Dr. Enderhan KARAKOĐ	Selçuk Üniversitesi
Dođ. Dr. Galina MISKINIENE	Vilnius Üniversitesi/ Litvanya
Dođ. Dr. Marzena GODZINSKA	Varşova Üniversitesi / Polonya
Dr. Öğr. Üyesi Fatih Mehmet BERK	Necmettin Erbakan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nurullah TABAKĐI	Selçuk Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sefer SOLMAZ	Selçuk Üniversitesi
Dr. Fariz HALİLİ	Miras Başkanı/ Azerbaycan
Okt. Dariusz CICHOCKI	Varşova Üniversitesi /Polonya

45. SAYININ HAKEMLERİ / REFEREES OF ISSUE 45

Prof. Dr. Alaattin AKÖZ	Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Ekrem ARIKOĞLU	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Erdoğan ALTINKAYNAK	Ardahan Üniversitesi
Prof. Dr. Ferudun ATA	Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Halit ÇAL	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. İsmail TAŞ	Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi
Prof. Dr. Kemal YAVUZ	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Prof. Dr. Köksal ALVER	Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet TEMEL	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Prof. Dr. Mesut ERŞAN	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Prof. Dr. Mualla YÜCEL	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Muhammet Hanefi PALABIYIK	Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Muhittin TUŞ	Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa TOKER	Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa YILDIZ	Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi
Prof. Dr. Nejla GÜNAY	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Nesimi YAZICI	Konya Karatay Üniversitesi
Prof. Dr. Nuri KÖSTÜKLÜ	Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi
Prof. Dr. Orhan YAVUZ	Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Osman AKANDERE	Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi
Prof. Dr. Osman KUNDURACI	Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Ömer TURAN	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Remzi DURAN	Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Sadettin Yağmur GÖMEÇ	Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Semra TUNÇ	Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Serkan ŞEN	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Prof. Dr. Ufuk Deniz AŞÇI	Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Yavuz KARTALLIOĞLU	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Yusuf ÖZ	Kırıkkale Üniversitesi
Doç. Dr. Bedia KOÇAKOĞLU	Akdeniz Üniversitesi
Doç. Dr. Ertan ENGİN	Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi
Doç. Dr. Gökhan ÖLKER	Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi
Doç. Dr. Külpaş İLİYASOVA	Kazakistan Avrasya Milli Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet YASTI	Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi
Doç. Dr. Murat ÖNSOY	Hacettepe Üniversitesi
Doç. Dr. Murat TUĞLUCU	Ahi Evran Üniversitesi
Doç. Dr. Orhan KURTOĞLU	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Doç. Dr. Recep DURGUN	Selçuk Üniversitesi
Doç. Dr. Selçuk PEKER	Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi
Doç. Dr. Süleyman ÖZBEK	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Doç. Dr. Şevkiye KAZAN NAS	Akdeniz Üniversitesi
Doç. Dr. Zeynep DÖRTOK ABACI	Uludağ Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ali AHMETOĞLU	İstanbul Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Atila KARTAL	Akdeniz Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Aykut KIŞMİR	Ankara Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ebru GENCALP	Adnan Menderes Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Erdiç DEMİRAY	Ömer Halisdemir Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Erol YÜKSEL	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fırat YAŞA	Düzce Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Filiz İlknur CUMA	Selçuk Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hurigül EKEN	Selçuk Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Kerim SARIÇELİK	Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet YILMAZ	Selçuk Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Metin OKTAY	Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa AKKUŞ	Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ARIKAN	Selçuk Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Perihan ÖLKER	Selçuk Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sena KÜÇÜK	Selçuk Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Zehra ODABAŞI	Selçuk Üniversitesi

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

YAYIM İLKELERİ

1. Yayınlanacak yazılar Türklük Bilimi ile ilgili ve daha önce herhangi bir yerde yayınlanmamış, araştırmaya dayalı özgün makaleler olmalıdır.
2. Bilimsel toplantılarda sunulan bildirimler, daha önce başka bir dergide veya bildiri kitapçığında yayımlanmamışsa yayımlanmak üzere değerlendirmeye alınabilir. Bildiri kitapçığında ya da başka bir yerde yayımlanan yazılar ne sebeple olursa olsun yayımlanmaz. Dergi yönetimi gönderilen yazıların daha önce başka bir yerde yayımlanıp yayımlanmadığını araştırmak mecburiyetinde değildir. Durumun etik sorumluluğu makale sahibine aittir.
3. Derginin yazım dili Türkiye Türkçesidir. Ancak her sayıda derginin üçte birini geçmeyecek şekilde İngilizce, Rusça ve çağdaş Türk lehçelerindeki yazılara da yer verilebilir.
4. Türkçe çalışmalara Türkçe ve İngilizce / Rusça; İngilizce çalışmalara ise 200 kelimeyi geçmeyen Türkçe ve İngilizce özet yapılmalı, özetle birlikte anahtar kelimeler bulunmalıdır.
5. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisine gönderilen yazılar, önce yayım kurulunca dergi ilkelerine uygunluk açısından incelenir ve uygun bulunanlar, o alandaki çalışmalarıyla tanınmış iki hakeme gönderilir. Hakemlerin isimleri gizli tutulur ve raporlar beş yıl süreyle saklanır. Hakem raporlarından biri olumsuz olduğu takdirde, yazı üçüncü hakeme gönderilir; o rapor da olumsuz geldiği takdirde yazı yayımlanmaz. Yazarlar, hakemlerin görüş ve önerileri doğrultusunda düzeltmelerini yaparlar. Yayına kabul edilmeyen yazılar iade edilmez; ancak yazarın istemesi hâlinde bir nüshası kendisine verilir. Hakemler kendilerine gönderilen yazıyı 21 gün içinde değerlendirir. Bu süre içerisinde raporunu göndermeyen hakeme ulaşılarak değerlendirme için 7 gün ek süre verilir. Hakem bu sürede de raporunu göndermezse hakemliği düşürülür.
6. Makaleler SÜ Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Müdürlüğüne posta veya el-mek ile (<http://sutad.selcuk.edu.tr/sutad>) gönderilebileceği gibi, elden de teslim edilebilir. Gönderilen yazıların ekinde, yazar(lar)ın el-mek adres(ler)i (elden veya postayla teslimlerde), her zaman ulaşılabilecek bir telefon numarası (Cep telefonu tercih edilmelidir.) ve kargoyla ödemeli gönderimler için daimî adresler bulunmalıdır.
8. Dergimiz nisan, ağustos ve aralık olmak üzere yılda üç sayı yayımlanır.

MAKALE YAZIM KURALLARI

1. Başlık

Her yazının yazıldığı dilde, Türkçe ve İngilizce başlığı bulunmalıdır. Yazının içeriğini kısa, açık ve yeterli ölçüde yansıtacak nitelikte olmalı, büyük harflerle ve koyu yazılmalı, on beş kelimeyi geçmemelidir.

2. Yazar Ad(lar)ı ve Adres(ler)i

Yazı başlığının sağ altında olmalı, soyadın tamamı büyük harflerle yazılmalı, *yazarın unvanı, kurumu, elektronik posta adresi ve ORCID numarası* dipnotta

belirtilmelidir.

3. Özet ve Anahtar Kelimeler

Türkçe özet çalışmanın amacını, kapsamını ve sonuçlarını yansıtmalıdır. Özet en az yüz, en fazla iki yüz kelime uzunlukta olmalı, özeti bir satır altına en az üç, en fazla sekiz kelimedenden oluşan Türkçe anahtar kelimeler yazılmalıdır. Ayrıca özeti, başlığın ve anahtar kelimelerin İngilizceleri de bulunmalıdır. Yabancı dilde yazılan makalelerde de Türkçe, İngilizce ve yazılan dilde başlık, özet ve anahtar kelimeler yer almalıdır. Yabancı dildeki özetlerde dil yanlışları olmamasına özen gösterilmelidir.

4. Ana Metin

Makaleler, IBM uyumlu bilgisayar ve Microsoft Word yazılım programı kullanılarak *10.000 kelimeyi geçmeyecek* şekilde yazılacaktır. Sayfa yapısı A4 ebadında, kenar boşlukları sağdan, soldan, üstten ve alttan 3 cm olmak üzere, 14 nk satır aralığıyla, iki yandan hizalı ve paragraf arası boşluğu, öncesi ve sonrası 14 nk olacak şekilde ayarlanmalı ve sayfa numarası sayfanın alt ortasına verilmelidir. Makalede *Palatino* veya *Palatino Linotype (10 punto)* yazı karakterleri kullanılmalı, satır sonunda heceleme yapılmamalıdır. Paragraf başlarında bir "TAB" tuşu kullanılmalıdır. Noktalama işaretleri kendilerinden önceki kelimelere bitişik yazılmalıdır. Söz konusu işaretlerden sonra bir harflik boşluk bırakılmalıdır.

Çalışma, dil bilgisi kurallarına uygun olmalıdır. Makalede noktalama işaretlerinin kullanımında, kelime ve kısaltmaların yazımında en son çıkan TDK *Yazım Kılavuzu* esas alınmalı, açık ve yalın bir anlatım yolu izlenmeli, amaç ve kapsam dışına taşan gereksiz bilgilere yer verilmemelidir. Makalenin hazırlanmasında geçerli bilimsel yöntemlere uyulmalı, çalışmanın konusu, amacı, kapsamı, hazırlanma gerekçesi vb. bilgiler yeterli ölçüde ve belirli bir düzen içinde verilmelidir.

Bir makalede sıra ile özet, ana metnin bölümleri, İngilizce genişletilmiş özet (Summary), kaynakça ve (varsa) ekler bulunmalıdır. "Giriş", "Sonuç" gibi başlıklar kullanıp kullanmama, çalışmanın türüne ve konunun gereğine bağlıdır. Fakat makalenin bir sonuç paragrafı bulunmalıdır. "Sonuç" araştırmanın amaç ve kapsamına uygun olmalı, ana çizgileriyle ve öz olarak verilmelidir. Metinde sözü edilmeyen hususlara "sonuç"ta yer verilmemelidir. Belli bir düzen sağlamak amacıyla ana, ara ve alt başlıklar kullanılabilir.

Ana başlıklar: Tamamı büyük harflerle ve koyu yazılmalıdır.

Ara başlıklar: Tamamı koyu olarak yazılacak; ancak her kelimenin ilk harfi büyük olacak ve başlık sonunda satırbaşı yapılacaktır.

Alt başlıklar: Tamamı koyu olarak yazılacak; ancak başlığın ilk kelimesindeki birinci harf büyük sonraki kelime/kelimelerin ilk harfi küçük olacak ve başlık sonunda satırbaşı yapılacaktır.

Şekil, tablo ve fotoğraflar: Şekil, tablo ve fotoğraflar yazım alanı dışına taşmamalı, gerekiyorsa her biri ayrı bir sayfada yer almalıdır. Şekil ve tablolar numaralandırılmalı ve içeriğine göre Türkçe ve İngilizce olarak adlandırılmalıdır. Numara ve başlıklar, şekillerin altına, tabloların üstüne gelecek biçimde kelimelerin yalnızca ilk harfleri büyük olarak yazılmalı, ayrıca küçültmede ve basımda zorluk

çıkarmaması için siyah mürekkeple, düzgün ve yeterli çizgi kalınlığında aydinger veya beyaz kâğıda çizilmelidir. Tablolar, "WORD" programındaki tablo komutuyla yapılmalıdır. Zorunlu durumlarda ise "EXCEL" tabloları kullanılabilir. Gerektiğinde açıklayıcı dipnotlar veya kısaltmalar, şekil ve tabloların hemen altında verilmelidir. Ayrıca şekiller için belirlenen kurallara uyulmalıdır. Şekil, tablo ve resimlerin on sayfayı aşmaması tercih edilir. Şekil, tablo ve resimler aynen basılabilecek nitelikte olmak şartıyla metin içindeki yerlerine yerleştirilmelidir.

Kaynak Gösterme (Atıflar): Makalede yapılacak atıflar, ilgili yerden hemen sonra, parantez içinde yazarın soyadı, eserin yayın yılı ve sayfa numarası sırasıyla verilmelidir. **Örnek:** (Okay 1990: 28)

Birden fazla kaynak gösterileceği durumlarda eserler aynı parantez içinde, en eski tarihli olandan yeni olana doğru, birbirinden noktalı virgülle ayrılarak sıralanır. **Örnek:** (Gökyay 1982: 120; Okay 1990: 28)

İki yazarlı kaynaklarda, araya tire işareti (-) konulur. İkiyden fazla yazarlı kaynaklarda ise ikinci yazarın soyadından sonra "vd." kısaltması kullanılmalıdır. **Örnekler:** (Şafak-Öz 2003: 15), (Barutçu-Aydemir vd. 2005: 157)

Yazarın adı, ilgili cümle içinde geçiyorsa, parantez içinde tarih ve sayfanın belirtilmesi yeterlidir. **Örnek:** (1990: 28)

Yazarın aynı yıl yayınlanmış iki eseri, yayın yılına bir harf eklenmek suretiyle ayırt edilir. **Örnekler:** (İlhan 2003a: 25), (İlhan 2003b: 58)

Soyadları aynı olan iki yazarın aynı yılda yayınlanmış olan eserleri, adların ilk harflerinin de yazılması yoluyla belirtilir. **Örnekler:** (Demir, A. 2003: 46), (Demir, H. 2003: 27)

Ulaşılamayan bir yayına metin içinde atıf yapılırken, bu kaynakla birlikte alıntının yapıldığı eser şu şekilde gösterilmelidir: **Örnek:** (Köprülü 1911: 75'ten aktaran; Çelik 1998: 25)

El yazması bir eser kaynak gösterilirken, müellif veya mütercim adından sonra [yz.] kısaltması konmalı, varak numarası örnekteki gibi belirtilmeli ve tam künye kaynakçada gösterilmelidir. **Örnek:** (Ahmedî, [yz.] 1410: 7b)

Arşiv belgeleri kaynak gösterilirken, metin içindeki kısaltma örnekteki gibi olmalı, açılımı kaynakçada verilmelidir. **Örnek:** (BCA, Mühimme 15: 25)

Dipnotlar: Dipnotlar, sadece yapılması zorunlu açıklamalar için kullanılır ve "DİPNOT" komutuyla otomatik olarak verilir. Buradaki atıflar da parantez içinde yazarın soyadı, eserin yayın yılı ve sayfa numarası gelecek şekilde düzenlenmelidir. **Örnek:** (Kaya 2000: 15)

Alıntılar: Makalede birebir yapılan alıntılar tırnak içinde verilmeli ve alıntının sonunda kaynağı *parantez* içinde belirtilmelidir. Beş satırdan az alıntılar cümle arasında *italik* olarak, beş satırdan uzun alıntılar ise *sayfanın sağından ve solundan 1 cm içeride, blok hâlinde italik* olarak verilmelidir. Birebir olmayan alıntılarının sonunda sadece *parantez* içerisinde kaynak gösterilmelidir.

5) İngilizce Genişletilmiş Özet (Summary)

Makalede çalışmanın sonuç bölümünden sonra makalenin yaklaşık %5-15'i kadar

İngilizce genişletilmiş özet (summary) bulunmalıdır. Genişletilmiş özet, “öz”de olduğu gibi araştırma ile ilgili amaç, problem, yöntem, bulgular ve sonuç bilgilerini içermelidir. Verilen bilgiler “öz”e oranla biraz daha geniş ifade edilmelidir. Araştırma metninde yer almayan herhangi bir bulgu veya sonuç bulundurulmamalıdır. Genişletilmiş özetle metin içindeki bilgilere göndermede (Örn. Sayfa 3’te belirtildiği gibi) bulunulmamalıdır. İngilizce yazılan makalelerde Summary bulunmasına gerek yoktur.

Kaynakça: Makalede kullanılan bütün kaynaklar “Kaynakça”ya alınmalı, makalenin konusu ile ilgili olsa dahi, yazıda değinilmeyen belge ve eserler kaynakçaya dâhil edilmemelidir. Kaynaklar ana metnin sonunda yazar soyadlarına göre (Soyadı kanunundan öncekiler için yazar adı esas alınır.) alfabetik olarak verilmelidir. Eser adları *italik* yazılmalıdır.

a) Kitap ve kitap niteliğindeki eserler

Yazarın soyadı (büyük harfle), adı (basım yılı), *kitabın adı*, basıldığı şehir: yayınevi.

Örnek: Öke, Mim Kemal (1983). *İngiliz Casusu Prof. Arminius Vambery’nin Gizli Raporlarında II. Abdülhamit ve Dönemi*, İstanbul: Doğu Matb.

Eserin hazırlayıcısı, editörü, çevireni varsa, kitap adından sonra parantez içinde aşağıdaki gibi verilir:

Yazarın soyadı, adı (basım yılı), *eserin adı*, [hazırlayanın (hzl.), editörün (ed.) veya çevirenin (çev.) adı soyadı], basıldığı şehir: yayınevi.

Örnek: Mevlâna (2005), *Mesneviden Seçme Öyküler*, (hzl. Selim Gündüz Alp), İstanbul: Zafer Yay.

Eserin cildi eser adından sonra, kaçınıcı baskı olduğu ise yayınevinden sonra belirtilir.

Örnek: KABAKLI, Ahmet (1992), *Türk Edebiyatı*, C. III, İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yay., 9. bs.

İki yazarlı eserlerde her iki yazar da verilir.

Örnek: ÖZÖN, M. Nihat - DÜRDER, Baha (1967), *Türk Tiyatrosu Ansiklopedisi*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

İkiden fazla yazarlı eserlerde yalnızca ilk yazar belirtilir, diğerleri için “vd.” kısaltması kullanılır.

Örnek: AKPOLAT, Kemal – vd. (1960), *Sezginin Gücü*, İstanbul: Güneş Yay.

Aynı yazara ait birden çok eser kronolojik olarak sıralanır.

Bir yazarın aynı yıl yayınlanan eserlerini ayırt etmek için harfler kullanılır.

Örnek: SÜREYYA, Cemal (1991a), *Şapkam Dolu Çiçekle*, İstanbul: Yön Yay.; SÜREYYA, Cemal (1991b). *Üstü Kalsın*, İstanbul: Broy Yay.

Kurum yayınlarında, yazar yerine kurumun adı yazılır. Yazarı belli olmayan eserlerde, yazar yeri boş bırakılır ve eser, ilk harfine göre alfabetik sıralamaya girer. Yalnızca editörü veya hazırlayıcısı belli olan eserlerde aynı uygulama geçerlidir. Ancak eser adından sonra parantez içerisinde editör veya hazırlayıcısının adı ve soyadı belirtilir.

Örnek: T.C. Konya Valiliği – İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2006), *Mevlâna Bibliyografyası*, (hızl. Adnan Karaismailoğlu – vd.), Konya: Damla Ofset.

Bölümlerini farklı yazarların oluşturduğu kitaplarda ve ansiklopedi maddelerinde şu örnek esas alınmalıdır.

Örnek: AKTAŞ, Şerif (1998), “Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı”, *Türk Dünyası El Kitabı*, C. III, Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yay., 3. bs.

b) Süreli yayınlardaki yazılar

Dergiler: Yazarın soyadı, adı (yıl, ay), “makalenin başlığı”, *derginin adı*, cilt no, sayısı: sayfa aralığı.

Örnek: KORAY, Enver (1983, Nisan), “Yeni Osmanlılar”, *Bellekten*, C XLVII (186): 563–582.

Gazeteler: Yazarın soyadı, adı (yıl. ay. gün), “yazının başlığı”, *gazetenin adı*, (varsa) sayfa numarası.

Örnek: TALU, Ercüment Ekrem (1945.01.13), “Vah Velid”, *Son Posta*: 1,7.

Mülakat ve röportajlarda yazar adı olarak bunları yapan kişiler verilir.

Örnek: UYSAL, Sermed Sami (1954.09.27), “Bayan Münire Dıranas Ahmed Muhib'i Anlatıyor”, *Cumhuriyet*: 1, 7.

c) Tezler

Yazarın soyadı, adı (tarihi), tezin başlığı, şehir: üniversite ve enstitü adı: (yayınlanmamış lisans/yüksek lisans/doktora tezi).

Örnek: KURALAY, Emel (1953), *Yeni Osmanlılar Muharriri Ebüzziya*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Türkiyat Enstitüsü, (Yayınlanmamış mezuniyet tezi).

d) Bildiriler

Yazarın soyadı, adı (yıl), “bildirinin başlığı”, sempozyum, panel veya kongrenin adı ve tarihi, düzenleyen kurum, şehir: yayın evi, sayfa no.

Örnek: TEVFİKOĞLU, Muhtar (1989), “Ahmet Muhip Dıranas Üzerine”, *I. Ahmet Muhip Dıranas Sempozyumu*, 21 Haziran 1989, Sinop Valiliği, Sinop: Sinop Valiliği Yay.: 28-31.

e) İnternette alınan bilgiler

Yazarın soyadı, adı (son güncelleme tarihi), “internet belgesinin başlığı”, (erişim tarihi), internet adresi.

Örnek: BOZAN, Mahmut (2014.01.01). “Bölge Yönetimi ve Eğitim Bölgeleri Kavramı”, Erişim tarihi: 2004.01.29, <http://yayim.meb.gov.tr>

NOT: Yazım kuralları hususunda, yukarıda belirtilenler dışında, karşılaşılabilecek özel durumlar için şu kaynaktan yararlanılabilir:

SEYİDOĞLU, Halil (2003). *Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı*, Geliştirilmiş 9. baskı, İstanbul: Güzem Yayınevi.

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

MAKALELER / ARTICLES	(s. / p.) 1-408
Mehmet Ali HACIGÖKMEN	Danişmendli İsmail Oğlu Siraceddin Ahmed'in Yaptırıldığı Konya Kalesi Burç Kitabesinin (600 H/ 1203-1204 M) Getirdiği Yeni Bilgiler <i>New Information Enlightened with the Inscription on the Bastion of Konya Castle (600 H/ 1203-1204) Built by Danishmend Ismail's Son, Siraceddin Ahmed</i> *** 1-11
Melek ÇOLAK	Macar Türkolog Vámbéry'nin Türkistan Seyahatinde "Büyük Oyun" Un İzleri <i>_Orijinal Fotoğraflarla Birlikte_</i> <i>Traces of "The Great Game" in the Turkestan Travel of Hungarian Turcologist Vámbéry</i> <i>_ Together with the Original Photos _</i> *** 13-27
Yaşar SEMİZ Güngör TOPLU	Cumhuriyet Döneminde Devlet Tarafından Kurulan İlk Sanayi Kuruluşu Kayseri Sümerbank Bez Fabrikası <i>The First Industrial Enterprise Established By The State In The Republican Period Kayseri Sümerbank Fabric Mill</i> *** 29-59
Cemal ÇETİN	Erken Modern Dönem Osmanlı Toplumunda Namus Algısına Dair Bazı Gözlemler (Konya Örneği) <i>Observations on the Perception of Honor in the Early Modern Period Ottoman Society (Example of Konya)</i> *** 61-86
Umut KARABULUT Ersin BOZKURT	Osmanlı Devleti'nde Savaş Hukukunun Oluşumu Bağlamında Lahey Konferansları Ve Birinci Dünya Savaşındaki Uygulamalar <i>The Hague Conferences in the Context of the Formation of Laws of War in the Ottoman Empire and the Practices in the First World War</i> *** 87-99
H. Hilal ŞAHİN	Women Phenomenon in Terms of Social History Determination of Identity of Women in Ankara in the 17th Century <i>Sosyal Tarih Açısından Kadın Olgusu</i> <i>XVII. Yüzyılda Ankara Kadınının Kimlik Tespiti</i> *** 101-110

Leyla DERVİŞ	Жизненный Путь И Трагическая Судьба Магжана Жумабаева <i>Magcan Cumabayev'in Hayat Çizgisi ve Trajik Sonu</i> ***	111-126
Tekin TUNCER	Hamidullah Muhammed Tarım'ın "Türkistan Tarihi- Türkistan 1931-1937 İnkılâp Tarihi" Adlı Eserinde Mehmet Emin Buğra <i>Mehmet Emin Bugra in Hamidullah Muhammed Tarım's Work Called "History of Turkestan-Revolution History of Turkestan of 1931-1937"</i> ***	127-141
Mete ÖZSEZER Ali Efdal ÖZKUL	Siyasi İktidarların Tarih Ders Kitaplarına Etkisi Bağlamında Kıbrıs Türk Toplumunda Yazılan Tarih Kitaplarının İncelenmesi (1974-2016) <i>An Examination of the History Books Written in the Turkish Cypriot Society in the Context of the Impact on the History Textbooks of Political Power (1974-2016)</i> ***	143-165
Mehmet AYDIN	Kutadgu Bilig'de Dil İle Tasavvufta Samt 'Susma' Meselesi <i>Silence Issue at Language and Sufism in Kutadgu Bilig</i> ***	167-177
Bekir DİREKÇİ	Değerler Eğitimi Bağlamında Hızır Bin Yakub'un Cevâhirü'l-Me'ânî Adlı Eserinin İncelenmesi <i>Examining the Work "Cevâhirü'l-Me'ânî" of Hızır Bin Yakub in Terms of Values Education</i> ***	179-192
Nagehan UÇAN EKE	Nâ'ilî'nin Gazellerinde "Siyah" Metaforunun İzinde <i>"Black" Metaphor in Nâ'ilî's Gazelles</i> ***	193-217
Talip DOĞAN	Güney Azerbaycan Türkçesinde "Öz" Ve "Bile" Zamirleri <i>Pronouns of "Öz" and "Bile" in South Azerbaijani</i> ***	219-236
Aziz AYVA	Efsanelere Göre Anadolu'daki Göllerin Adları <i>The Names of the Lakes in Anatolia According to Myths</i> ***	237-249
Muhittin TURAN	XIV ve XV. Yüzyıl Divanlarında "Koku" Kavramı Etrafında Oluşan Benzetme ve Hayal Dünyalarına Bir Bakış <i>The Use of the "Odor" Concept in Turkish Poetry of the XIV- XV Centuries</i> ***	251-272
Yusuf AYDOĞDU	Halit Ziya Uşaklıgil'in Kısa Öykülerinde Kadının Toplumsal Kimliğine Bakış <i>Halit Ziya Uşaklıgil's Short Story on Women's Social Identity</i> ***	273-285
Hanife ALKAN ATAMAN	Kutadgu Bilig'de Hitaplar Ve Göreceli Seslenişler <i>Address Forms and Relative Addresses in Kutadgu Bilig</i> ***	287-306

Murat ÖZKAN	Sibir Araştırmalarına Dair Bir Rus Mecmuasının Tetkiki: 'Sibirskiy Vestnik' <i>The Analize of a Russian Journal on Sibir Research: 'Sibirskiy Vestnik'</i> ***	307-332
Khalida DEVRISHEVA	Ahıska Türklerinin Bitmeyen Göçü <i>Unending Migration of Meskhetian Turks</i> ***	333-352
Mustafa AKKUŞ	Gazneli Mahmud'un Mutasavvıflarla İlişkisi <i>Mahmud of Ghazni's Relation with the Sufis</i> ***	353-369
Afina BARMANBAY	Hüseyin Cavid'in "İblis" Faciasına Dinî - Felsefi Bakış <i>Religious and Philosophical Views in the Tragedy "Iblis" by Hussein Javid</i> ***	371-381
Alper ALTIN	Taşkın Paşa (Damsa) Külliyesi İçerisinde Yer Alan Hızır Bey Türbesindeki Sandukalar <i>The Sarcophagi in the Hızır Bey Shrine Located in the Taşkın Paşa (Damsa) Complex</i> ***	383-408
KİTAP TANITIM / BOOK REVIEW		(s./p.) 409-415
Ahmet Hüdai KELEŞ	SOLMAZ, Sefer (2018), <i>İbn Fazlan Seyahatnâmesi'ne Göre İtil Bulgarları</i> , Konya: Çizgi Kitabevi, 152 s., ISBN: 978-605-196-201-6 ***	409-412
Metehan İNANÇ	KIŞ, Salih (2017), <i>Osmanlı Ordusunda Alman Ekolü Von Der Goltz Paşa (1883-1895)</i> , Konya: Palet Yayınları, 270 s., ISBN: 978-605-2338-37-7 ***	413-415

TAŞKIN PAŞA (DAMSA) KÜLLİYESİ İÇERİSİNDE YER ALAN HIZIR BEY TÜRBESİNDEKİ SANDUKALAR

THE SARCOPHAGI IN THE HIZIR BEY SHRINE LOCATED IN THE TAŞKIN PAŞA (DAMSA) COMPLEX

Alper ALTIN*

Öz

Anadolu Selçukluları ile mamur edilmeye başlanan İslam şehirleri, Selçukluların yıkılması ile birlikte ortaya çıkan Beylikler döneminde de imarına devam edilmiştir. Türk kültürünün ve sanatının yansıması olan eserler Anadolu'nun dört bir tarafını süslemiştir. Karaman merkezli kurulan Karamanoğulları kendilerini Selçuklular'ın varisi olarak görmüş ve sanat üslubunu sürdürmek istemişlerdir. Karamanoğullarının hüküm sürdüğü şehirlerde (Konya, Karaman, Niğde, Kayseri, Antalya, Mersin, Nevşehir, Aksaray) cami, mescit, medrese, kümbet, kervansaray, hamam, köprü ve çeşme gibi pek çok eseri günümüze gelmiştir. Nevşehir Damsa'da Eratna Beyliği'ne ait Taşkınpaşa Külliyesi içerisine yaptırmış oldukları Hızır Bey Türbesi, Ürgüp İbrahim Bey Camisi ile birlikte Karamanoğullarının bölgede imzasıdır. Baldaken tarzındaki türbede dört sanduka yer almaktadır. Bunların üçü özgün biri sonradan getirilmiştir. Kitabelerine göre bunlar Hızır Bey, Hasan ve İlyas Bey'e aittir. Çalışmamızda söz konusu türbe kısaca tanıtılacak ve asıl olarak sandukalar incelenecektir. Türk sanatında sandukaların yeri ve önemi çizim ve fotoğraflar ile belgelenecek ve belirtmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler

Nevşehir, Damsa, Karamanoğulları, Eratna Beyliği, Türbe, Sanduka, Mimari, Süsleme, Hızır Bey.

Abstract

The Islamic cities that started to be built with the Anatolian Seljuks were also continued during the period of the dynasties emerged with the collapse of the Seljuks. The art works which are the reflection of Turkish culture and art have adorned all four sides of Anatolia. The Karamanids, which was founded the Karaman with centrum, saw themselves as the heirs of the Seljuks and wanted to maintain the art style. In the cities where Karamanids ruled (Konya, Karaman, Niğde, Kayseri, Antalya, Mersin, Nevşehir, Aksaray) such as mosque, masjid, madrasa, shrine, caravanserai, baths, bridges and fountains many works came to the day. Hızır Bey Shrine, which they had built inside the Taşkınpaşa complex belonging to Eratna Dynasty in the Damsa town of Nevşehir province is sign of Karamanids in region with together Ürgüp İbrahim Bey Mosque. There are four sarcophagi in

* Dr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü, alperaltin38@gmail, <http://orcid.org/0000-0002-9295-3428>

Gönderim Tarihi: 06.04.2018
Kabul Tarihi: 19.12.2018

baldachin style shrine. Three of them were original, one of them had been brought afterwards. According to the inscriptions these belongs to Hızır Bey, Hasan and İlyas Bey. According to the inscriptions these belongs to Hızır Bey, Hasan and İlyas Bey. In our work, the tomb will be introduced briefly and mainly sarcophagi will be examined. The place and importance of sarcophagi in The Turkish Art will be tried to be documented by drawing and photographs.

•

Keywords

Neveşehir, Damsa, Karamanids, Eratna Dynasty, Shrine, Sarcophagus, Architecture, Ornament, Hızır Beg.

GİRİŞ

Taşkın Paşa Külliyesi'nin, Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde bulunan 608 envanter numaralı defterin 373 sayfasında Karamanlı Beyliği'nin eseri olduğu şeklinde bir bilgi verilmektedir (Eravşar 1993: 18). H.742 (M.1341) tarihli başka bir belgede ise Emir Taşhun, köyü Sadüddin Said adlı beyden almıştır. Bu tarihlerde bu bölge Eratna devletinin kontrolünde olduğundan dolayı Eratnalılar'a ait olduğu belirtilmektedir (Oral 1962: 66). Ancak külliye'nin kime ait olduğu konusunu en iyi Ramazan Uykur çözümlenmiştir. Uykur bu külliye'nin 14. yüzyılda Eratna emiri olan Uygur Türklerinden Esen Kutluğ'un oğlu Emir Taşhun tarafından Ürgüp ve çevresinin yöneticiliğini yürüttüğü sırada yaptırdığını ortaya koymuştur (Uykur 2003: 28-34). Uykur'un bu görüşünü desteklemekle birlikte, külliye içerisinde bulunan Hızır Bey Türbesi'nin Karamanoğulları'ndan kalma olduğunu savunmaktayız.

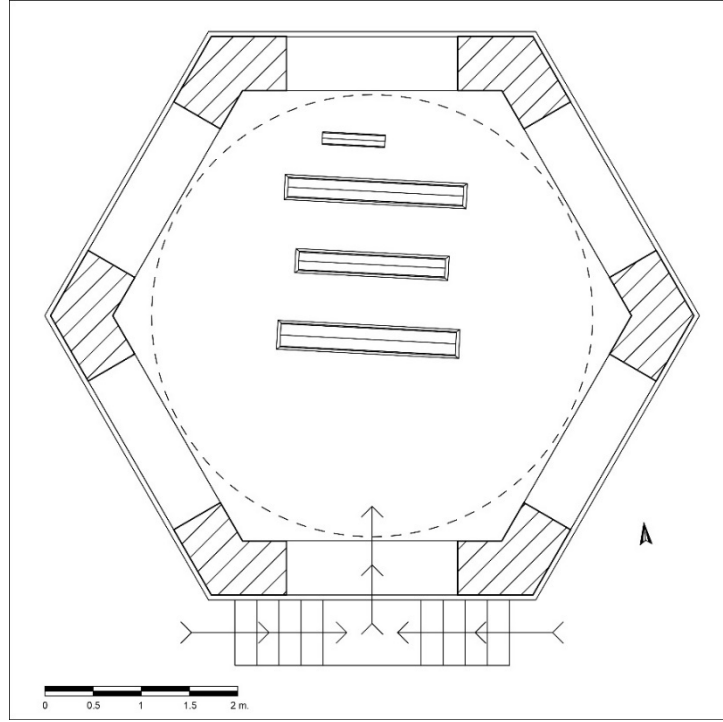
Hızır Bey Türbesi, Taşkın Paşa Külliyesi içerisinde yer almaktadır. Türbenin herhangi bir yerinde kitabe olmadığından dolayı ismi ve tarihlendirmesi içerisinde bulunan en erken tarihli olan 1 nolu sandukanın kitabesine göre yapılmıştır. Hızır Bey'e ait olan sandukanın hangi beyliğe mensup olduğu ihtilaflıdır. Ancak tarihi kaynaklara baktığımızda Karamanoğulları'ndan Hızır Bey ile karşılaşılmaktadır. Şikari'nin Karamanname adlı eserinde söz konusu tarihlerde iki farklı Hızır Bey'in adı geçmektedir. Bunlardan biri Alâeddin Halil Mirza Bey'in (1333-1348) beş oğlundan biridir (Şikari 2005: 138). Hızır Bey'e dönem dönem Ermenek, Kayseri, Aksaray, Niğde ve Tarsus'un sorumluluğu verilmiştir. İkincisi ise Bedreddin Mahmud Bey'in (1300-1308) torunu, Bedrettin'in oğludur. Bedrettin'in oğlu Hızır Bey'in yaşlı olduğu ve vezirlik yaptığı ifade edilmektedir (Şikari 2005: 139). Muhtemelen Halil Mirza Bey'in oğlu burada kendisine bir türbe yaptırmıştır. Belki de halihazırda bulunan bir türbeye defnedilmiştir. Hızır Bey isminin Bezm u Rezm'de geçmesinden dolayı Eratna Beyliği'ne ait olduğunu iddia edenler de olmuştur (Cirtil 2001: 44). Aziz B. Erdeşir-i Esterabadi'nin kaleme almış olduğu bu eser, 14. yüzyılın ikinci yarısında kaleme alınmıştır (Yazıcı 1995: 438). Esterabadi eserini Kadı Burhaneddin Devleti'nin (1381-1398) hükümdarı Kadı Burhaneddin adına yazmıştır (Esterabadi 1990: XI). Yani sanduka 1351 tarihinde yapıldığına göre, bu belgede geçen Hızır Bey daha sonra yaşamıştır.

Türbe, cami avlusunun kuzeydoğu kenarında diğer yapılardan bağımsız olarak konumlandırılmıştır (Foto. 1). Altıgen planda tamamen kesme taştan iki katlı olarak inşa edilmiştir (Çizim 1). Türbenin iki katlı olduğu konusu günümüzde cenazelik katı girişinin herhangi bir dilatasyon çizgisi bırakılmadan kapatıldığı için ihtilaflıdır. Ancak Orhan Cezmi Tuncer (Tuncer 1991: 134-135), Ali Kılıcı (Kılıcı 1992: 65) ve Osman Nuri Dülgerler (Dülgerler 2006: 145) çalışmalarında, 1961-62 yılındaki Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün onarımında yer alan restoratör Yusuf Erdoğan'ın ifadesine göre cenazelikte mumyalanmış üç adet mumya olduğunu ve güvenlik sebebiyle talan edilmemesi için kapısının iz bırakmayacak biçimde örüldüğünü belirtmektedirler. Ayrıca Tahsin Özgüç kaidede havalandırma deliği olduğunu ve bu bahisle burada cenazeliğin de bulunduğunu ifade etmektedir (Özgüç 1965: 197-201'dan aktaran Kılıcı 1992: 66). Restoratörün ifadesine göre dikdörtgen biçimde, doğu batı doğrultusunda uzanan tonoz örtülü cenazeliği bulunmaktadır. Kapısı doğu cepheindedir (Dülgerler 2006: 145). Cenazeliğin günümüze gelmiş tek çizimi Oluş Arık'a aittir. Ancak onun planında cenazelik katının plan düzeninde ve girişinde restoratörün ifadesine göre yanlışlıklar mevcuttur. Dikdörtgen planda olması gereken cenazelik haçvari planda, doğu cephe olması gereken

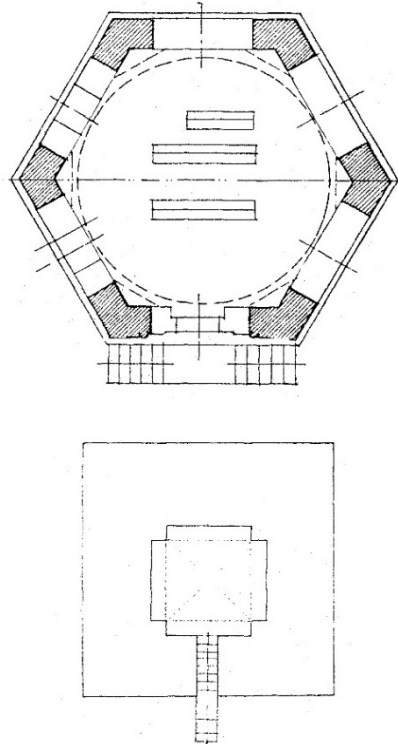
kapısı ise güney cephede verilmiştir (Arık 1969: 72) (Çizim 2). Osman Eravşar, izlerin bulunmamasından dolayı türbenin tek katlı olduğunu ileri sürmüştür (Eravşar 1993: 119).

Baldaken tarzda yapılan türbenin kaidesi su basman seviyesinde yerden yükseltilmiştir. Güney yöndeki karşılıklı dört basamaklı iki merdivenin birleştiği sahanlıktan türbeye girilmektedir. Türbenin tüm cepheleri sivri kemerli birer açıklıkla dışarıya bakmaktadır. Eskiden açıklıklardan doğu cepheye bakan iki açıklığın duvar örülerek kapatıldığı, batı cepheye bakan ikisinin pencere, güney cepheye merdiven sahanlığına açılanın ise basık kemerli kapı olarak düzenlendiği görülmektedir. 1961-62 yılındaki Mahmut Akok'un yapmış olduğu proje çerçevesinde bu sonradan eklenen kısımlar kaldırılarak özgün haline getirilmiştir. Yapının üst örtüsü muhdestir. İçten kubbe, dıştan piramidal bir külahla örtülmüştür. Eskiden açık olan üst örtüsünün bu şekilde yine aynı onarım esnasında kapatıldığı belirtilmektedir (Kılıcı 1992: 65) (Çizim 3).

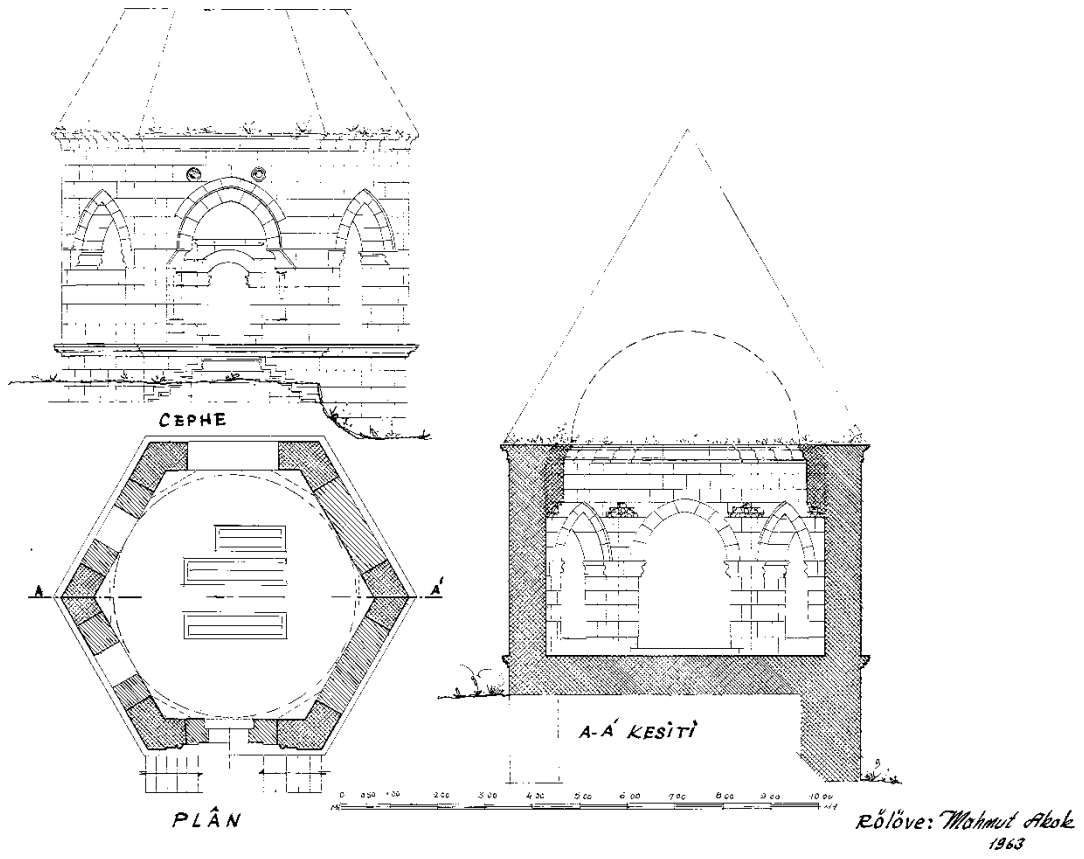
Arapça'da "kutu, sandık" anlamındaki "sundük" kelimesinden türeyen sanduka, genellikle ahşap, mermer, taş veya çini kaplama yapılan lahitle aynı anlama gelmektedir. Günümüze ulaşan en eski sanduka örnekleri Selçuklulara aittir. Zaten sanduka geleneği de daha çok Selçuklu kültürüyle yaygın hale gelmiştir. Sandukalar mezarlar ve mezarı temsil eden mekânlarda (makam), üstü açık mezar, kümbet ve türbelerde karşımıza çıkmaktadır (Bozkurt 2009: 102-103). Sandukalar sarkofaj gibi ölünün bedeninin veya kemiklerinin konulduğu bir kap değil, sembolik olarak medfun kişiyi anmak, ebedileştirmek ve yüceltmek için yapılan ve mezarının üzerine konulan sandık formu lahitlerdir. İslam coğrafyalarında çok geniş bir bölgeye yayılmış ve çok farklı biçimlerde sanduka görülmektedir. Anadolu'da her bölgede ve her devirde sandukalara rastlanılmaktadır. Ancak bölge ve dönem üsluplarının farklı olmasından dolayı malzeme, form, ölçü ve süslemeleri bakımından birçok farklı çeşit karşımıza çıkmaktadır. Bunların en eskileri 12-14. yüzyıl zaman aralığında Ahlat'ta Meydanlık Kabristanı'nda yer almaktadır (Karamağaralı 1992: 45) (Foto. 2-Foto. 3). Bir başka örnekle Konya'da karşılaşılmaktadır. Konya'daki sanat değeri olan taş sandukalar İnce Minareli Medrese Taş ve Ahşap Eserleri Müzesi'nde toplanarak koruma altına alınmıştır (Foto. 4). H. Örcün Barışta buradaki sandukaları boyut, form ve süslemelerine göre gruplandırarak incelemiştir (Barışta 1999: 1073-1077).

Çizim 1 Hızır Bey Türbesi Günümüz Rölöve Planı

Çizim 2 Hızır Bey Türbesi 1969 Yılı Üst ve Alt Kat Planları (M. O. Arık'tan)

Çizim 3 Hızır Bey Türbesi 1963 Yılı Cephe, Plan ve Kesit Çizimleri (M. Akok'tan)

Foto. 1 Taşkınpaşa Camisi ve Hızır Bey Türbesi

Foto. 2 Ahlat'ta Sandukalı Mezarlar (12-13. yy.) (Kollektif, Anadolu'nun Orhun Abideleri s.206'dan)

Foto. 3 Ahlat'ta Sandukalı Mezar (14. yy.) (Kollektif, Anadolu'nun Orhun Abideleri s.196'dan)

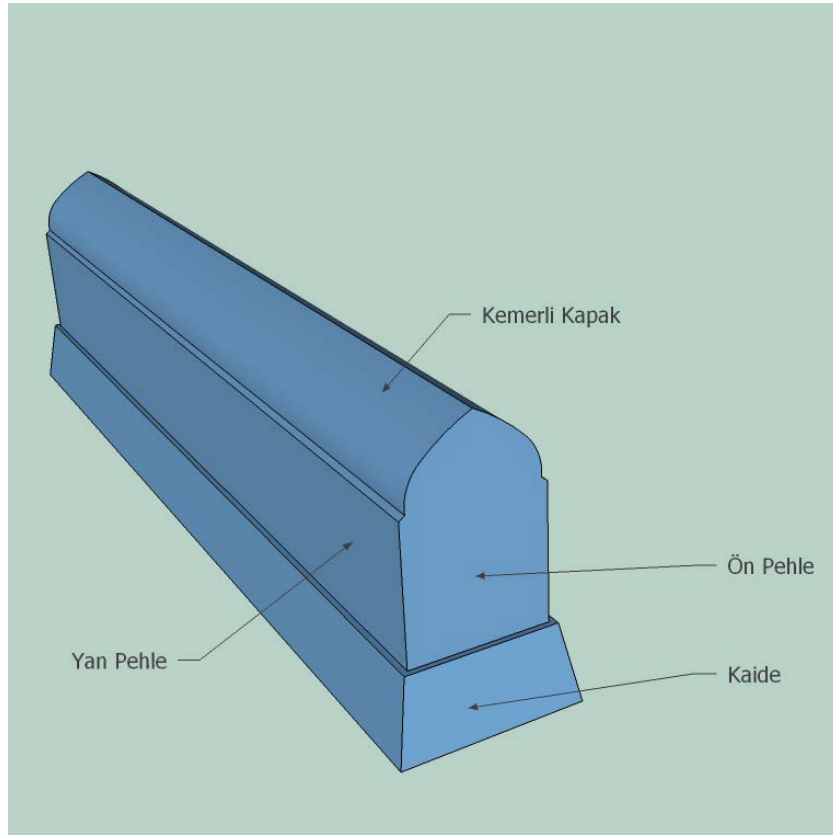

Foto. 4 İnce Minareli Medrese Mezar Sandukaları (15. yy.) (M. Arslan'dan)

KATALOG

Türbede üç adet yazılı, bir adet yalın ve süslemesiz olmak üzere dört adet yekpare mermer sanduka yer almaktadır. Sandukalar yere sabitlenmemiş müstakil olarak üst kat zeminine konulmuştur. Yere sabitlenmediği için sandukaların sırası muhtemelen dönemsel olarak değişmiştir. Oluş Arık'ın çizmiş olduğu türbe planında iki ve üç numaralı sandukaların yerleri farklı görünmektedir (Çizim 2). Türbenin içinde iki adet sanduka bulunduğu diğerinin sonradan getirildiği ifade edilmektedir (Anonim 1973: 33'den aktaran Eravşar 1993: 119). Ancak bu üç sandukanın burada başından beri bulunduğu cenazelik bölümündeki üç adet mumyalanmış naaşın olduğu bilgisinden anlaşılmaktadır (Tuncer 1991: 134-135). Zaten Ali Kılıcı eserinde dördüncü sandukanın sonradan buraya konulduğunu açıkça ifade etmektedir (Kılıcı 1992: 65). Sonradan getirilen sanduka diğerlerinden küçük ve herhangi bir plastik özelliği bulunmayan dördüncü sandukadır.

Sandukaların pehleleri düz, kaide ve kapak kısımları üçgen prizma şeklinde yukarıya doğru daralmaktadır (Çizim 4). Baş ve ayak şahideleri olmadan yapılmıştır. Halit Çal bu tarzdaki sandukalara "şahidesiz yekpare gövdeli prizmatik sanduka" tanımını yapmaktadır (Çal 2015: 300). Sandukaları girişten yani güneyden kuzeye doğru sıralanma şekli ile numaralandırarak inceleyeceğiz (Foto. 5).

Çizim 4 Sanduka Bölümleri

1 nolu sanduka 0.49 m. yüksekliğinde 1.89x0.30 m. genişliğindedir (Çizim 5). Sandukanın kaidesi iki sıra mukarnasla çepeçevre tezyin edilmiştir. Yan yüzlerindeki mukarnas dizisi, ön ve arka yüzlerindeki mukarnas dizilerinden farklıdır. Kemerli kapak bölümünde iki parça halinde

talik hatla Ayet-el Kürsi (Kur'an-ı Kerim 2/255) yazılmıştır. Yazıların arası, palmet, lotus ve rumilerle tezyin edilmiştir.

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

Okunuşu: Allâhü lē ilēhe illē hüvel hayyul kayyûm. Lē te'huzühû sinetüv-ve lē nevm. Lehû mē fis-semēvēti vemē fil ard. Menzellezî yeşfeu indehû illē biiznih. ya'lemü mē beyne eydîhim vemē halfehüm velē yühîtüne bişey'im-min ilmihî illē bimē şē' Vesia kürsiyyu hüssemēvēti vel ard. Velē yeüdühû hifzuhumâ ve hüvel aliyyül azîm.

Türkçesi: Allah, kendinden başka hiçbir ilâh yoktur. (O), Hayy ve Kayyûmdur. Onu ne bir uyuklama, ne de bir uyku tutabilir. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi Onundur. Onun izni olmadan, nezdinde kim şefaata edebilir? O (yarattıklarının) önlerindeki ve arkalarındaki gizli ve âşikâr her şeyi bilir. Onun ilminden, yalnız kendisinin dilediğinden başka hiçbir şey kavrayamazlar. (Mahlûkatı). Onun kürsüsü gökler ve yeri kaplamıştır. Bunların (yerin ve göğün) koruyuculuğu Ona ağır da gelmez. O, çok yüce, çok büyüktür.

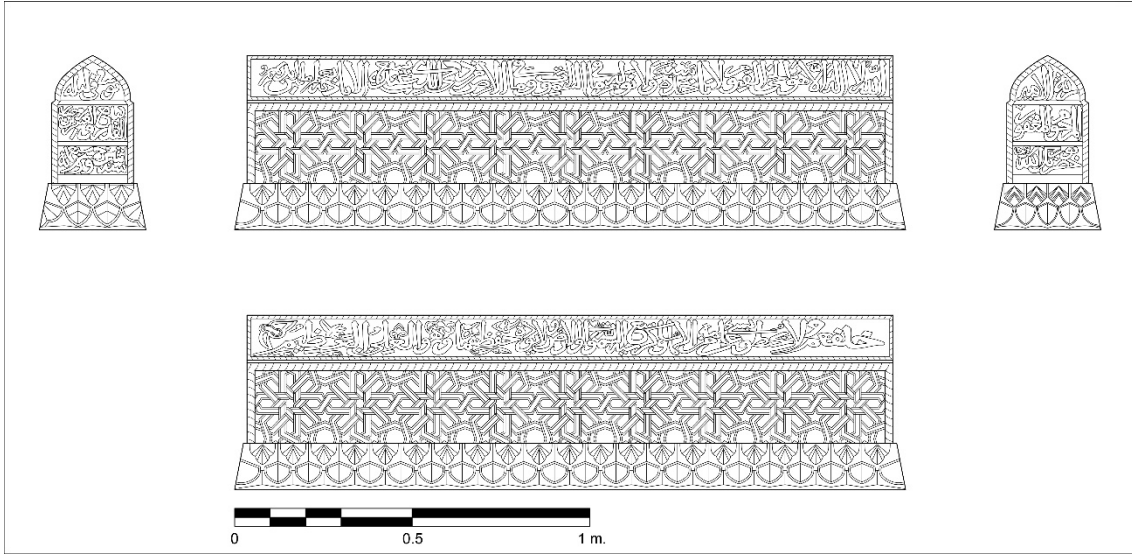
Sandukanın pehlesinde yer alan geometrik süsleme kompozisyonu, merkezinde sekiz köşeli yıldızın bulunduğu sekiz kollu çarktan teşekkül etmektedir. Çarktan uzayan kollar dışta sekizgen oluşturacak şekilde kırılmakta ve sekizgenlerin aralarında doğal olarak beş kollu yıldızlar ile sekizgen boşluklar meydana getirmektedir. Sonsuzluk ilkesinde yapılan bu kompozisyon dokuz kez tekrarlanmıştır. Sandukanın güneye bakan cephesindeki sekizgen bordürlerin içerisi birbirinden farklı gülbezeklerle doldurulmuştur (Foto. 6). Bu gülbezekler diğer cephede görülmemektedir. Kitabelerin ve yan pehlerde bulunan geometrik panonun etrafı zencirekli silme ile kuşatılmıştır. 1 nolu sandukanın ön ve arka pehlelerinde şöyle yazmaktadır (Foto. 7-Foto. 8).

ربة الامير
المرحوم المغفور
خضر بك نور الله روحه

Okunuşu: Rabbih'ül emir
El merhum el mağfur
Hızır Beğ Nurullahi ruhu
Türkçesi: Emirlerin Rabbi
Rahmete kavuşmuş, bağışlanmış
Hızır Bey Allah'ın nuru ruhunu (aydınlatsın).

توفى فى ليلة
القدر سبع العشرين رمضان
سنه اثنين و خمسين و سبعمائة

Okunuşu: Teveffi fi leyle
El-kadir seb'a vel-ışrıyn ramazan
Sene isneyn ve hamsin ve seb'a mie (H. 752)
Türkçesi: Bir gece vefat etti
Ramazan ayının yirmi yedinci günü kadir (gecesi)
Sene yedi yüz elli iki (M. 1351)

Çizim 5 Hızır Bey Türbesi 1 Nolu Sanduka Cepheleri

Foto. 5 Hızır Bey Türbesindeki Sandukaların Yerleşimi

Foto. 6 1 Nolu Sandukanın Yan Pehlesi

Foto. 7 1 Nolu Sanduka Ön Pehle

Foto. 8 1 Nolu Sanduka Arka Pehle

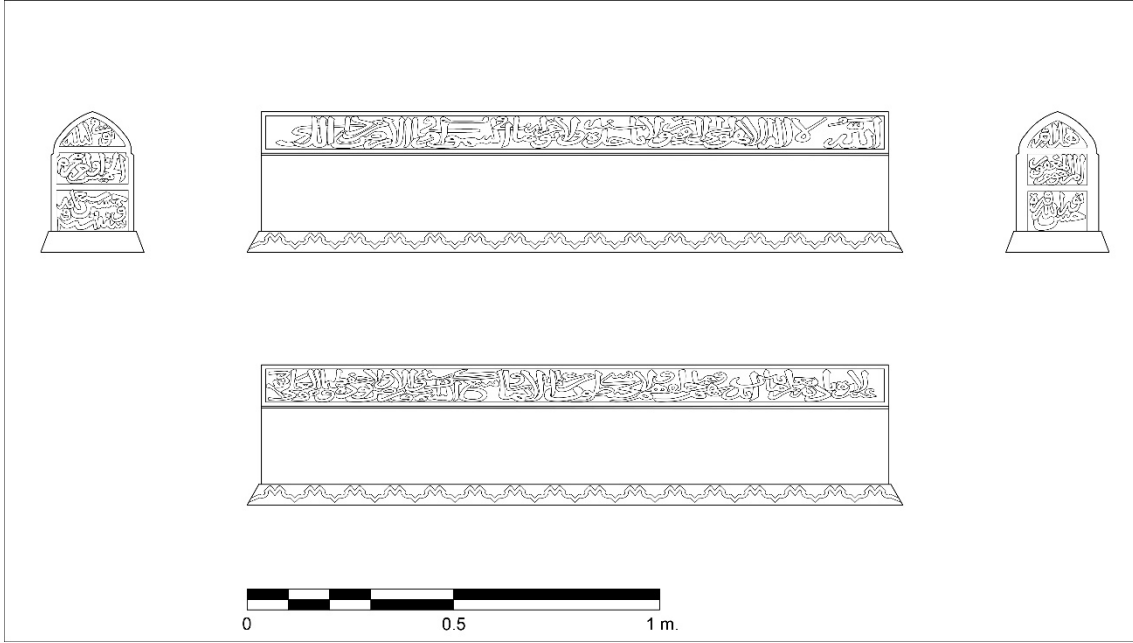
2 nolu sanduka kitabesine göre Hasan'a aittir. Hasan'ın Hızır Bey'in torunu olduğu ifade edilmektedir (Çiftçioğlu 2001: 22). Başka bir kaynakta ise "Hasan" isminde bir çocuğa ait olduğundan bahsedilmektedir (Uykur 2003: 60). Ancak bu bilgilerin doğruluğu kaynak verilmediğinden dolayı şüphelidir. Sanduka 0.34 m. yüksekliğinde 1.59x0.25 m. genişliğindedir (Çizim 6). Kaidesinin yan yüzlerinde mukarnas yoktur. Bunun yerine hafif kabartılarak birbirine bitişik ters palmet dizisi ile süslenmiştir (Foto. 9). Diğerlerine nazaran bu sanduka daha fazla tahribata uğramıştır. Özellikle ön ve arka pehlelerinin kenar kısımları aşınmış ve kırılmıştır. Sandukanın yan pehlesinde süsleme görülmemektedir. Kemerli kapak bölümünde iki parça olarak talik hatla Ayet-el Kürsi (Kur'an-ı Kerim 2/255) yazılıdır. Ayet-el Kürsi'nin ikinci parçasının son kısmı yatay olarak sığdırılmadığı için düşey olarak verilmiştir. 2 nolu sandukanın ön ve arka pehlelerinde şöyle yazmaktadır (Foto. 10-Foto. 11).

هذا قبر
المرحوم المغفور
حسن نورالله قبره

Okunuşu: Haza kabr
El merhum el mağfur
Hasan Nurullahi kabre
Türkçesi: Bu mezar
Rahmete kavuşmuş, başlanmış
Hasan Allah'ın nuru mezarını (aydınlatsın).

توفي ليلة
الخميس او اخر محرم
سنة ستة و خمسين و سبعمائة

Okunuşu: Teveffi leyle
El hamisi ev ahiri muharrem
Sene sitte ve hamsin ve seb'a mie (H. 756)
Türkçesi: Bir gece vefat etti
Muharrem ayının altıncı günü ya da sonları
Sene yedi yüz elli altı (M. 1355)

Çizim 6 Hızır Bey Türbesi 2 Nolu Sanduka Cepheleri

Foto. 9 2 Nolu Sandukanın Kaidesinde Yer Alan Süsleme

Foto. 10 2 Nolu Sanduka Ön Pehle

Foto. 11 2 Nolu Sanduka Arka Pehle

3 nolu sanduka kitabesine göre İlyas Bey'e aittir. İlyas Bey'in Hızır Bey'in oğlu olduğu iddia

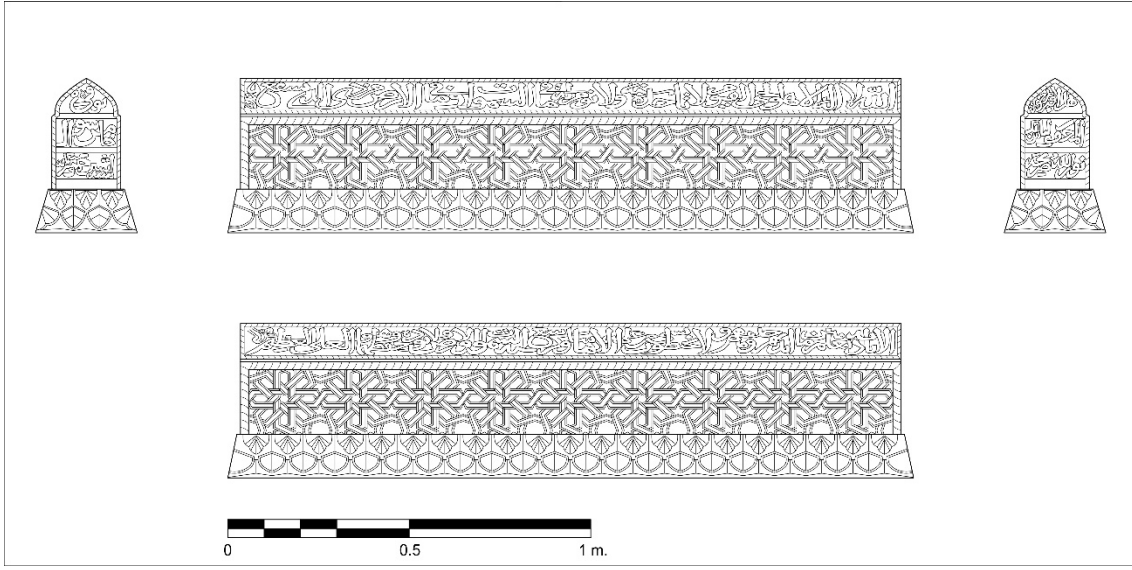
edilmektedir (Çiftçioğlu 2001: 22). Ancak bu da 2 nolu sandukada olduğu gibi herhangi bir belgeye dayandırılmadan verilmiştir. Sanduka 0.43 m. yüksekliğinde 1.89x0.28 m. genişliğindedir (Çizim 7). Kaidesi, fırdolayı iki sıra mukarnas dizisi ile tezyin edilmiştir. Diğerlerinde olduğu bu sandukanın da kemerli kapak bölümünde iki parça olarak talik hatlı Ayet-el Kürsi (Kur'an-ı Kerim 2/255) yazılmıştır. Ayet-el Kürsi'nin birinci parçasının son kısmı yatay olarak sığdırılmadığı için düşey olarak verilmiştir. İkinci parçasının son kısmı palmet motifi ile tamamlanmıştır. Sandukanın pehlesinde yer alan geometrik süsleme kompozisyonu 1 nolu sandukanın aynıdır. Sadece 1 nolu sandukanın güney cephesindeki sekizgen bordürlerin içerisinde yer alan gülbezekler burada görülmemektedir (Foto. 12). Burada da ana motif dokuz kez tekrarlanmıştır. Sandukada geometrik panonun ve yazıtların etrafı zencirekli silme ile kuşatılmıştır. 3 nolu sandukanın ön ve arka pehlelerinde şöyle yazmaktadır (Foto. 13-Foto. 14).

هذا قبر المرحوم
المغفور الياس بك
نور الله ضريحه

Okunuşu: Haza kabr'el merhum
El mağfur İlyas Beğ
Nurullahi zariha
Türkçesi: Bu rahmete kavuşanın mezarı
Bağışlanmış İlyas Bey
Allah'ın nuru mezarını (aydınlatsın).

توفي
خمس سوال
سنه اثنين و خمسين و سبعمائة

Okunuşu: teveffi
Hams-ı şevval
Sene isneyn hamsine ve seb'a mie (H. 752)
Türkçesi: Vefat etti
Şevval ayının beşinde
Sene yedi yüz elli iki (M. 1351)

Çizim 7 Hızır Bey Türbesi 3 Nolu Sanduka Cepheleri

Foto. 12 3 Nolu Sandukanın Yan Pehlesi

Foto. 13 3 Nolu Sanduka Ön Pehle

Foto. 14 3 Nolu Sanduka Arka Pehle

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Tarih öncesi çağlardan beri her toplum ölene gösterdiği saygı çerçevesinde, ölünün anılarını yaşatmak, onu anmak için gelenek ve görenekleri dahilinde çeşitli tarzda eserler bırakmıştır. Türklerde mezar geleneğinin kökeni Hunlara kadar gitmektedir (Diyarbakirli 1972: 64-65). Türklerin İslamiyet öncesi bu üsul ve adetleri İslamiyet'in kabulünden sonra da kısmen değişiklik geçirerek devam etmiştir (Karamürsel 2002: 76). Kültürümüzün gelecek kuşaklara aktarılmasına ön ayak olan mezar taşları toplumumuzun duygu, düşünce ve sanat zevklerinin dışı vurumu olmuştur. Anadolu'da tarihi bilinen en eski sanduka 12. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmektedir (Karamağaralı 1992: 28).

Türbenin banisinin kim olduğu, kitabesi olmadığından ve herhangi bir belgede geçmemesinden dolayı bilinmemektedir. Ancak en eski, en büyük ve süslü sandukanın Hızır Bey'e ait olduğu için yapının banisinin o olduğu kabul edilmektedir. Diğer sandukalar aynı türbe içerisine konduğu için muhtemelen Hızır Bey ile akrabalık bağı olmalıdır. Bazı kaynaklarda geçen İlyas Bey'in Hızır Bey'in oğlu Hasan'ın ise torunu olduğu şeklindeki açıklamaların doğruluğu herhangi bir kaynağa dayandırılmadığı için şüphelidir (Çiftçioğlu 2001: 22; Denknbant 2011: 151). İlyas Bey'in, "bey" unvanı olması Hasan'ın ise unvansız olarak verilmesi belki bize bir ipucu sağlayabilir. İlyas Bey, Hızır Bey'den yaklaşık 3 ay sonra vefat etmiştir. Hasan ise yaklaşık 4 yıl sonra ölmüştür. Buradan İlyas'ın belli bir erişkinliğe geldiği "bey" unvanını aldığı düşünülebilir. Hızır Bey'in oğlu veya kardeşi olabilir. Ancak Hasan için aynı şeyi söyleyemeyiz. Belki Hızır Bey'in yaşı küçük oğlu, belki de oğullarından birinin çocuğu olabilir. Kaynaklarda Hızır Bey'in oğullarına dair bilgi bulamadığımızdan olasılıkları ifade etmeye çalıştık. Kuşkusuz bunlar Karamanoğullarının güncel şecerelerinin çıkarılması ile birlikte aydınlığa kavuşacaktır. Sandukaların önemi, kitabelerinde tarih bulunması açısından dikkate değerdir. Bu sandukalardaki tarih sayesinde Damsa'daki Eratnalılar'a ait Emir Taşhun Külliyesi'nin içerisine Karamanoğulları'ndan Hızır Bey'in bir türbe yaptırmış olduğunu öğrenmekteyiz.

Mermer veya taş sandukalı mezarlar kabristanlarda, hazirelerde ve türbelerde (kümbet) karşımıza çıkmaktadır. Ahşap, alçı ve çini sandukalar ise dayanıksız malzeme olduğu için ancak üstü örtülü türbelerde görülmektedir (Arseven 1983: 1764). Üstü kapalı, yanları açık yapılan baldaken tarzındaki türbelerde sandukaları dayanıklı ve sağlam malzemeden yapma gereği duyulmuştur. Bundan dolayı genellikle taş veya mermer sanduka görülmektedir. Baldaken tarzda yapılan Niğde Dört Ayak (Foto. 15), Bursa Devlet Hatun (Foto. 16), Bursa Umur Bey, İznik Sarı Saltuk, Ankara Kesikbaş türbelerindeki sandukalar buna örnek olarak verilebilir. Hızır Bey Türbesi'ndeki sandukaların hepsi mermer malzemeden yapılmıştır. Zaten Anadolu'da Beylikler dönemine tarihlenen sandukalarda yoğun olarak bu malzeme kullanılmıştır (Özkarıcı 2001: 449). Selçuklu sonrası Beylikler döneminde sanduka boyutlarında bir küçülme söz konusu olmuştur (Başkan 1996: 70). Hızır Bey Türbesi'nde yer alan sandukalar Selçuklu sandukaları ile karşılaştırıldığında 1 ve 3 nolu sanduka orta boyda 2 nolu sanduka ise küçük boyda denilebilir. 2 nolu sandukanın küçük yapılması medfun kişinin çocuk yaşta ölmesine bağlanmıştır. Ancak bununla ilgili herhangi bir bilgi mevcut değildir. Belki sosyal statüsü gereği de küçük yapılmış olabilir.

Sandukaların tarihlerinin birbirine yakın olması bu sandukaların tek bir usta eli ile çıkmış olabileceği düşüncesini doğurabilir. Sandukaların üzerinde ustaya ait herhangi bir işaret, damga veya yazı bulunmadığı için bunu ispatlayacak bir kanıt mevcut değildir. Ancak süslemeleri benzer olduğundan dolayı 1 ve 3 nolu sandukanın aynı usta elinden çıkmış olacağı

söylenbilir. Süslemeler, motif oyma tekniğinde zemin yüzeysel oyularak yapılmıştır.

1 ve 3 nolu sanduka ölçüleri ve süslemesi ile hemen hemen birbirine benzemektedir. 2 nolu sandukanın yan pehlesinde süsleme görülmemektedir. Üç sandukanın da kemerli kapak bölümlerinde iki parça halinde talik hatla Ayet-el Kürsi (Kur'an-ı Kerim 2/255) yazılmıştır. 2 ve 3 numaralı sandukalarda Ayet-el Kürsi'nin son kısmı yatay olarak sığdırılmadığı için düşey olarak verilmiştir. Ayetlerin başında besmele bulunmamaktadır. 1 ve 3 nolu sandukada yazıların arasında bitkisel karakterli süslemeler görülmektedir. 1 ve 3 nolu sandukanın pehlesinde yer alan geometrik süsleme kompozisyonu, merkezinde sekiz köşeli yıldızın bulunduğu sekiz kollu çarktan teşekkül etmektedir. 1 nolu sandukanın güneye bakan cephesindeki sekizgen bordürlerin içerisi birbirinden farklı gülbezelerle doldurulmuştur. Bu gülbezeler diğer cephede ve 3 nolu sandukada görülmemektedir. 1 ve 3 nolu sandukada kitabelerin ve yan pehlede bulunan geometrik panonun etrafı zencirekli silme ile kuşatılmıştır.

Sandukaların tamamının neredeyse hiç boşluk bırakmayacak şekilde yazılı, geometrik ve bitkisel tarzda süslenmesi özellikle Konya, Karaman ve Antalya'daki Beylikler devri sanduka tipli mezarlarda da karşımıza çıkmaktadır (Arslan- Budak 2006: 407). Sandukalarda geometrik ve yazılı süslemenin yoğunlukta olduğu bitkisel süslemenin ise nadir olarak görüldüğünü söyleyebiliriz. Pehlede yer alan geometrik kompozisyon Türk-İslam süsleme sanatında sıklıkla karşılaştığımız bir uygulamadır. Çorum Ulu Camisi ahşap minberinde (Arslan 2017: 307), Afyon Taş Medrese taçkapısında, Aksaray Sultan Hanı iç taçkapısında, Karatay Hanı giriş tonozunda, Nahcivan Mümine Hatun Kümbeti taçkapısında, Niğde Hüdaverd Hatun Kümbeti taçkapısında Niğde Sungur Bey Camisi minberinde benzer geometrik kompozisyonu görmekteyiz (Demiriz 2004: 92). Bu süsleme kompozisyonunun benzeri de Taşkınpaşa Camisi'nin taçkapısındaki dıştan üçüncü sıradaki bordürde ve Taşkınpaşa Türbesi'nin giriş kemeri alınlığında karşımıza çıkmaktadır (Foto. 17).

Selçuklu ve Beylikler dönemlerinde sanduka ve sandık biçimli mezarlarda yazı önemli yer tutar. Bu dönem mezar taşlarında ayetlere daha fazla yer verilmiştir. Bu dönem sandukalarında ölüm ifadesi, isim, tarih, ayet ve hadislerin belirli bir yeri yoktur. Daha çok yatay gövde yüzeylerine ayet veya hadislerin yazıldığı görülmektedir. Baş ve ayak taşlarına ise ölenin kimliği ve ölüm tarihi yazılmaktadır (Çal 2013: 591-592). Sandukaların üçünde de görülen Ayet'el Kürsi (Kur'an-ı Kerim 2/255) sandukaların üzerinde en sık karşılaşılan ayetlerdendir. Van-Erciş'deki 12. yüzyıla tarihlenen sanduka tipi mezarların kemerli kapaklarında çoğunlukla kufi hatla yazılmış Ayet'el Kürsi (Kur'an-ı Kerim 2/255) veya İhlas Suresine (Kur'an-ı Kerim 112) rastlanmaktadır (Uluçam 2000: 20). Bitkisel süsleme 2 nolu sandukada kaidede ters palmetler dizisi ile 1 ve 3 nolu sandukada ise kemerli kapak üzerindeki yazılı süslemenin arasında palmet ve lotüs çiçekleri ile yapılmıştır (Foto. 18). Sandukalarda figürlü ve nesneli süsleme bulunmamaktadır.

Karamağaralı, Anadolu'da 12-20. yüzyılların başına kadar olan mezar taşlarını ince uzun sandukalar, şahideler ve sütun olmak üzere üç tipe ayırmıştır (Karamağaralı 1992: 2). Hızır Bey Türbesi'nde yer alan sandukalar Karamağaralı'nın tipolojisinde ilk gruba girmektedir. Buradaki sandukaların gövde formu, Çal'ın tanımlamasına göre şahidesiz yekpare gövdeli prizmatik sanduka tipindedir (Çal 2015: 300). Bu tarz gövde formuna sahip sandukaya başka bir yayında Ahlat tipi denilmiştir (Göktürk 2008: 93). Benzer örnekler ile çevre şehirlerde de karşılaşılmaktadır. Kayseri Mehmet Zengi Türbesi'nin bahçesinde yer alan taş ve mermer sandukalar (Foto. 19), Aksaray'da Fakih Yahya Sandukası, Niğde Hüdavent Hatun Türbesi'nde yer alan sandukalar, Kırşehir Cacabey Medresesi avlusunda yer alan sandukalar, Konya İnce

Minareli Medrese Taş ve Ahşap Eserleri müzesinde yer alan sandukalar form olarak benzer örnekler arasında sayılabilir.

Açık alanda olduğu için fiziksel bozulmaya ve insan tahribatına müsait bir yerde bulunan bu sandukalar sanatsal ve tarihi açıdan önemlidir. Müstakil oldukları için de bu sandukaların çalınma ve kaçırılma riski söz konusudur. Bundan dolayı bunların mümkünse yerinde muhafaza edilmesi, değilse müzelere veya kapalı alanlara taşınması elzemdir.

Foto. 15 Niğde Dört Ayak Türbesi (S. Maraşlı'dan)

Foto. 16 Bursa Devlet Hatun Sandukası (15. yy.) (A. Doğanay'dan)

Foto. 17 Taşkınpaşa Camisi Taçkapısı Detay

Foto. 18 1 Nolu Sanduka Süsleme Detay

Foto. 19 Kayseri Mehmet Zengi Türbesi Bahçesinde Yer Alan Sanduka

SUMMARY

Hızır Beg Shrine is located in the Taşkın Paşa complex. On account of there is no inscription anywhere in the shrine, the date was made according to inscription of sarcophagus No. 1. Hızır Beg's sarcophagus is controversial which of dynasties belongs to be. However, when we look at historical sources, the name of Hızır Beg is encountered in Karamanids. The shrine is located on the northeastern edge of the mosque courtyard, independent of other structures. The structure was constructed hexagonal plan, as two floors and with entirely of cut stone. There are four monolithic marble sarcophagi in the shrine. Three of them are inscription, one is plain and unadorned. The sarcophagi are not fastened on the floor, but they are placed on the upper level of the shrine. The side frontage of the sarcophagi are flat, the base and the lids are narrowed upward in the form of a triangular prism. These sarcophagi was made without head and feet stone. It is not known who builder the shrine. The founder is unknown because of the absence of the shrine's inscription and lack of any historical document. However, since the oldest, largest and ornate sarcophagus belongs to Hızır Beg, it is assumed that he is the one who make it. Since the other sarcophagi are placed in the same the shrine, it should probably be related to Hızır Beg. Since the other sarcophagi are placed in the same shrine, it should probably be related a kinship with Hızır Beg. We tried to express the probabilities for we could not find information about Hızır Beg's sons. Certainly these will be clarified with the production of the current family tree of Karamanids. Thanks to the inscription in this sarcophagus, we learn that Hızır Beg of the Karamanid built a shrine inside the Emir Taşhun Complex belongs to the Eratna dynasty in Damsa.

KAYNAKÇA

- Anonim (1973), Cumhuriyetin 50. Yılında Vakıflar, Ankara.
- ARIK, M. Oluş (1969), "Erken Devir Anadolu-Türk Mimarisinde Türbe Biçimleri" Anadolu (Anatolia), XI, Ankara: 57-100.
- ARSEVEN, Celal Esad (1983), "Sanduka", Sanat Ansiklopedisi, 4, İstanbul: 1764.
- ARSLAN, Muhammet (2017), Anadolu'da Selçuklu Çağı Cami Ve Mescit Mimarisi (Plan-Mimari-Süsleme), Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- BARIŞTA, H. Örcün (1999), "Konya İnce Minaresi'ndeki 15-16. Yüzyıl Sembolik Lahitlerden Örnekler", XII. Türk Tarih Kongresi, III, Ankara, 1073-1077.
- BOZKURT, Nebi (2009), "Sanduka", TDVİA, 36, İstanbul: 102-104.
- CİRTİL, Saim (2001), Eratna Beyliği Mimarisi, Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- ÇAL, Halit (2013), "Orta Asya'dan (8-9. yy.) Türkiye'ye (11-17. yy.) Mezar Taşlarında Yazılar", V. Uluslararası Türkoloji Kongresi Kültürel Etkileşim Ve Medeniyetler İttifakı 19-20 Nisan 2013, Türkistan: 591-599.
- ÇAL, Halit (2013), "Türklerde Mezar-Mezar Taşları", Aile Yazıları, 8, Ankara: 295-332.
- ÇİFTÇİOĞLU, İsmail (2001), "Ürgüp'ün Taşkınpaşa (Damsa) Köyü'nde Karamanlı Devri Eserleri", Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, III, 2, Afyon: 17-22.
- DEMİRİZ, Yıldız (2004), İslam Sanatında Geometrik Süsleme, İstanbul.
- DENKNALBANT, Ayşe (2011), "Taşkın Paşa Külliyesi", TDVİA, 40, İstanbul: 149-151.
- DİYARBEKİRLİ, Nejat (1972), Hun Sanatı, İstanbul.
- DÜLGERLER, Osman Nuri (2006), Karamanoğulları Dönemi Mimarisi, Ankara.
- ERAVŞAR, Osman (1993), Ürgüp ve Çevresindeki Türk-İslam Yapıları, Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- ESTERABADİ, Aziz B. Erdeşir-i (1990), Bezm U Rezm, Çev: Mürsel Öztürk, Ankara.
- GÖKTÜRK, Mehmet (2008), Tarih ve Anıtları Işığında Kırşehir Mezar Taşları "Mezardaki Hayatlar", Ankara.
- KARAMAĞARALI, Beyhan (1992), Ahlat Mezar Taşları, Ankara.
- KARAMÜRSEL, Alım (2002), "Türklerde Mezar Geleneği", Türkler Ansiklopedisi, 3, Ankara: 76-87.
- KILCI, Ali (1992), Türkiye'deki XIV. ve XV. Yüzyıllara Ait Baldaken Tarzı Denen Türbeler, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- ORAL, Mehmet Zeki (1962), "Anadolu'da San'at Değeri Olan Ahşap Minberler, Kitabeleri ve Tarihçeleri", Vakıflar Dergisi, V, Ankara: 23-77.
- ÖZGÜÇ, Tahsin (1965), "Monuments of The Period of Taşkınpaşa's Principality", Atti Del Secondo Congresso Internazionale Dı Arte Turca, Venezia 1963, Napoli: 197-201.
- ÖZKARCI, Mehmet (2001), "Sinop'ta Candaroğulları Beyliği Dönemi Sandukaları", Prof. Dr. Zafer Bayburtluoğlu Armağanı-Sanat Yazıları, Kayseri: 435-461.
- SAĞIROĞLU ARSLAN, Aslı - BUDAK, Ayşe (2006), "Kayseri Bünyan İlçesine Bağlı Kölete Köyü'ndeki Sanduka Tipli Mezarlar", IX. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu, Erzurum, 403-414.
- ŞİKARİ (2005), Karamanname Zamanın Kahramanı Karamaniler'in Tarihi, Haz. Metin Sözen ve Necdet Sakaoğlu, İstanbul.
- TUNCER, Orhan Cezmi (1991), Anadolu Kümbetleri 3 Beylikler ve Osmanlı Dönemi, Ankara.
- ULUÇAM, Abdüsselam (2000), Eski Erciş-Çelebibağı Mezarlığı ve Mezar Taşları, Ankara.
- UYKUR, Ramazan (2003), Ürgüp Damsa Köyü Taşkınpaşa Külliyesi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- YAZICI, Tahsin (1995), "Estarabadi Aziz b. Erdeşir" TDVİA, 11, İstanbul: 438.